

Астана қаласында ирригациялық және коллекторлық-дренаждық жүйелерді пайдалану қағидаларын бекіту туралы

Астана қаласы әкімдігінің 2025 жылғы 6 қарашадағы № 515-4096 қаулысы

Қазақстан Республикасы Су кодексі 114-бабының 3-тармағына, "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасы Заңы 27-бабы 1-тармағының 1-13-тармақшасына, "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 35-1-бабына, "Ирригациялық және коллекторлық-дренаждық жүйелерді пайдаланудың үлгілік қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Су ресурстары және ирригация министрі міндетін атқарушының 2025 жылы 24 шілдедегі № 181-НҚ бұйрығына сәйкес Астана қаласының әкімдігі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. Астана қаласында ирригациялық және коллекторлық-дренаждық жүйелерді пайдалану қағидалары осы қаулыға қосымшаға сәйкес бекітілсін.

2. "Астана қаласының Коммуналдық шаурашылық басқармасы" мемлекеттік мекемесінің басшысы осы қаулыдан туындайтын қажетті шараларды қабылдасын.

3. Осы қаулының орындалуын бақылау Астана қаласы әкімінің жетекшілік ететін орынбасарына жүктелсін.

Әкім

Ж. Қасымбек

Астана қаласы әкімдігінің
2025 жылғы "6" қарашадағы
№ 515-4096 қаулысымен
бекітілді

Астана қаласының ирригациялық және коллекторлық-дренаждық жүйелерін пайдалану қағидалары

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы ирригациялық және коллекторлық-дренаждық жүйелерді пайдаланудың қағидалары (бұдан әрі – Қағидалар) Қазақстан Республикасы Су кодексі (бұдан әрі – Кодекс) 114-бабының 3-тармағына, Қазақстан Республикасы Су ресурстары және ирригация министрі міндетін атқарушының 2025 жылы 24 шілдедегі № 181-НҚ бұйрығымен бекітілген Ирригациялық және коллекторлық-дренаждық жүйелерді пайдаланудың үлгілік қағидаларына сәйкес әзірленген және Астана қаласының аумағында ирригациялық және коллекторлық-дренаждық жүйелерді (бұдан әрі – жүйелер) пайдалану тәртібін айқындайды.

2. Жүйелер магистральдық, шаруашылықаралық және шаруашылықішілік болып бөлінеді.

3. Мемлекетаралық, өңіраралық және ауданаралық маңызы бар магистральдық жүйелер мемлекеттік меншікте болады, шаруашылықаралық жүйелер жеке меншікте болуы мүмкін.

4. Жүйелерді пайдаланудың негізгі мақсаты топырақ пен ауыл шаруашылығы дақылдарының нормативтік қажеттілігінің ерекшеліктерін ескере отырып, суармалы жерлердің мелиоративтік топырақ режимдерін реттеу үшін гидромелиорациялық жағдайлар жасау болып табылады.

5. Осы Қағидаларда мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

1) ағымдағы жөндеу – көтергіш элементтерді қоспағанда, жүйелер конструкциясының жекелеген элементтерін ауыстыруды немесе қалпына келтіруді көздейтін жұмыстар кешені;

2) жобалау ұйымы – объектіні (құрылысты) немесе жүйелерді жобалау жөніндегі мамандандырылған кәсіпорынды жобалаған кәсіпорын;

3) күрделі жөндеу – жүйелер конструкциясының көтергіш элементтерін ауыстыруды немесе қалпына келтіруді көздейтін жұмыстар кешені;

4) пайдалану – ол мақсаты бойынша пайдаланылатын, жарамды күйде ұсталатын және құрылыс жобасында айқындалған бастапқы параметрлерді сатып алғанға дейін қалпына келтірілетін жүйелердің өмірлік циклінің кезеңі;

5) пайдалану режимі – құрылыс жобасында айқындалатын немесе оларды пайдалану процесінде белгіленген параметрлері бар жүйелерді мақсаты бойынша пайдалану қарқындылығы;

6) пайдалану шарттары – оларды пайдалану кезінде жүйелерге әсер ететін факторлардың жиынтығы;

7) реконструкциялау – жаңа пайдалану режимі кезінде жүйелердің параметрлерін қалпына келтіру, жақсарту немесе олардың мақсатын өзгерту жөніндегі жұмыстар кешені;

8) су қорын қорғау және пайдалану саласындағы уәкілетті орган (бұдан әрі – уәкілетті орган) – су қорын қорғау және пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган;

9) су объектісі – сарқынды сулардың жинақтауыштарын қоспағанда, шекаралары, табиғи немесе реттелетін су режимі бар сулардың құрлықтың табиғи немесе жасанды рельефтерінде не жер қойнауында тұрақты немесе уақытша шоғырлануы;

10) ирригациялық жүйелер – ауыл шаруашылығының өнімділігі мен құрғақшылыққа төзімділігін арттыру мақсатында ауыл шаруашылығы алқаптарын жасанды суаруға арналған инженерлік құрылыстардың, жабдықтар мен құрылғылардың жиынтығы;

11) коллекторлық-дренаждық жүйелер – суару массивінен тыс олардың артық көлемін бұру жолымен жер асты суларының деңгейін төмендетуге арналған дренаждық жүйелер;

12) техникалық жай-күйі – пайдалану процесінде өзгеріске ұшыраған, белгілі бір уақытта бақылаулармен белгіленген белгілермен сипатталатын жүйелер параметрлерінің жиынтығы;

13) техникалық қызмет көрсету – жүйелерді мақсатына қарай пайдалану үшін олардың жарамдылығы мен жұмысқа қабілеттілігін қолдау жөніндегі жұмыстардың күнделікті кешені (реттеу, майлау, болтты қосылыстарды бекіту, арнаның түбін және еңістерін өсуден және шөгінділерден жергілікті тазалау, сондай-ақ су шығарғыштарды, суды есепке алуға арналған құрылғылар мен құралдарды, көпір құбырларын, арналық пайдалану құралдарын таза және жарамды ұстау жолдар мен жолақтар);

14) гидрометриялық пост – су объектілерінің режимі туралы жедел және ұзақ мерзімді деректерді алуды қамтамасыз ететін жер үсті суларын бақылау желісінің элементі.

6. Жүйелерді пайдалануды жеке немесе заңды тұлғалар меншік, мүліктік жалдау (жалға алу) не сенімгерлік басқару құқығымен жүзеге асырады, бұл ретте пайдалану Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне (бұдан әрі – меншік иесі) сәйкес тиісті шарттарда белгіленген өкілеттіктер шегінде жүзеге асырылады.

2-тарау. Ирригациялық жүйелерді пайдалану тәртібі

7. Ирригациялық жүйелерді пайдалану процесінде мына:

1) арналардың, құбырлардың, сорғы станцияларының және тарату құрылыстарының техникалық жарамдылығы;

2) арналардың толып кетуін, шөгінділер түзілуін, деформациялануын және жобалық өткізу қабілетінің жоғалуын болдырмау;

3) су беру кестесіне сәйкес бекітілген су режимін сақтау;

4) берілген және пайдаланылған су көлемдерінің жедел және дәйекті есебін ұйымдастыру;

5) сүзу, ағызу кезінде және ағып кетуі жағдайында суды барынша аз жоғалту шарттарының сақталуы қамтамасыз етіледі.

8. Сумен жабдықтау кестелері:

1) суармалы учаскелердің орналасу схемаларын;

2) ирригациялық арналардың жобалық өткізу қабілетін;

3) егіс құрылымдары және суарудың агротехникалық нормаларын;

4) суару техникасы мен ирригациялық жүйенің пайдалы әсер ету коэффициенттерін (ПӘК) ескере отырып әзірленеді.

9. Ирригациялық жүйелерді реконструкциялау және күрделі жөндеу су беруді толық тоқтату үшін негіз болып табылмайды, арнада авариялық жағдай болған жағдайда барлық су пайдаланушыларды міндетті түрде хабардар ете отырып, ол жойылғанға дейін су беруді тоқтатуға болады.

10. Гидрометриялық бекеттерді пайдалану және оларға қызмет көрсету жөніндегі функциялар олардың меншік иелеріне жүктеледі.

11. Гидрометриялық бекеттерді пайдалану процесінде:

- 1) техникалық құжаттамаға сәйкес жабдықты тиісті түрде орнатуды және бекітуді;
- 2) өлшеу құралдарын үнемі тексеруді, тазалауды және калибрлеуді;
- 3) бақылау журналдарында немесе цифрлық платформаларда деректерді тіркеудің сақталуын, дұрыстығын және жиілігін қамтамасыз етеді.

12. Гидрометриялық жабдық істен шыққан жағдайда меншік иесі су ресурстарын қорғау және пайдалануды реттеу жөніндегі бассейндік су инспекциясын хабардар ете отырып, ақаулықтарды анықтаған сәттен бастап 2 (екі) күнтізбелік күн ішінде оның жұмысқа қабілеттілігін қалпына келтіру немесе резервтік есепке алу құралдарын орнату бойынша дереу шаралар қабылдауы қажет.

13. Ирригациялық жүйелерге техникалық қызмет көрсету олардың тиісті жағдайы мен жұмыс істеуін қамтамасыз ету, жобалау параметрлеріне сәйкес пайдалану сипаттамаларын сақтау мақсатында жүзеге асырылады.

14. Ирригациялық жүйелерге техникалық қызмет көрсету шеңберінде келесі іс-шаралар:

- 1) суару арналарын және жүйенің басқа элементтерін арамшөптерден, шөгінділерден, қоқыстардан және шламдардан тазарту;
- 2) қаптаманың, еңістердің, түбінің және су бөлу құрылыстарының бүлінген учаскелерін қалпына келтіру;
- 3) ысырмаларға, көтергіш механизмдерге, шлюздерге және басқа да реттеуші құрылғыларға техникалық қызмет көрсету бойынша профилактикалық жұмыстарды жүргізу;
- 4) металл элементтерді коррозияға қарсы өңдеуді және бояуды орындау;
- 5) жүйенің тиімділігіне әсер ететін ағып кетулерді және өзге де ақауларды жою;
- 6) пайдалану жолдары мен бөлу жолақтарын тиісті жағдайда ұстау;
- 7) вегетациялық кезең аяқталғаннан кейін маусымдық консервациялау жөніндегі іс-шараларды жүргізу орындалады.

15. Техникалық қызмет көрсету нәтижелері пайдалану құжаттамасына (техникалық байқау журналдары, орындалған жұмыстар актілері, профилактикалық іс-шаралар кестелері) енгізіледі.

16. Меншік иесі:

- 1) сорғы қондырғыларының жұмысын тәулік бойы бақылауды;
- 2) суды қосудың, ажыратудың және беруді реттеудің белгіленген режимін сақтауды ;
- 3) сорғы жабдығына регламенттік және жоспардан тыс тексерулерді, ағымдағы және күрделі жөндеу жүргізуді, оның ішінде станцияны маусымдық пайдалануға дайындауды (көктемгі іске қосу, күзгі консервациялау);

4) электрмен жабдықтау, жылыту, дренаж, желдету және автоматика жүйелерін жарамды күйде ұстауды;

5) негізгі тораптар мен агрегаттар резервінің болуын;

6) топырақтың ластануына, қоқыстануына, тозуына және құнарлығының нашарлауына жол бермеуді;

7) жерді су және жел эрозиясынан, сел, су басу, батпақтану, қайталама тұздану, құрғау, тығыздалу, өндіріс және тұтыну қалдықтарымен ластанудан қорғауға бағытталған іс-шараларды қамтамасыз етеді.

17. Сорғы станцияларын пайдалану кезінде келесі:

1) кенеттен электр қуаты өшкенде немесе су беру режимі бұзылғанда гидравликалық соққылар;

2) электр желілеріндегі қызып кету және қысқа тұйықталу;

3) сорғы бөлігінің су басуы;

4) торлардың, сүзгілердің және ысырма құрылғыларының бітелуі тәуекелдерінің алдын алу және жою жөніндегі іс-шаралар көзделеді.

18. Меншік иелері оқиғаларды тіркеу журналын жүргізіп, айдың әр онкүндігінде профилактикалық жұмыстар жүргізуі керек.

19. Суару маусымы аяқталғаннан кейін сорғы станциясының консервациясы, оның ішінде:

1) сорғылардан, құбырлардан және бекіту арматурасынан суды ағызу;

2) электр қуатын өшіру және тораптарды ағызу;

3) профилактикалық жұмыстар мен жоспарлы ревизия жүргізу жүзеге асырылады.

20. Сорғы станциясын консервациялау суару маусымында су беру аяқталғаннан кейін 10 (он) жұмыс күні ішінде жүзеге асырылады.

Сорғы станциясын консервациялау нәтижелері бойынша орындалған іс-шаралардың тізбесін көрсете отырып, жауапты мамандармен (инженер, электрик, оператор) қол қойған акт жасалады.

Акт сорғы станциясының техникалық құжаттамасына қоса тіркеледі.

21. Қысқы кезеңде жұмыс істейтін станцияларда:

1) үй-жайлар мен жабдықтарды жылумен оқшаулау және жылыту шаралары;

2) мұздан, қардан, қоқыстан тазарту;

3) электрмен қоректендіру мен сорудың авариялық схемаларын тексеру және дайындау қамтамасыз етіледі.

3-тарау. Коллекторлық-дренаждық жүйелерді пайдалану тәртібі

22. Коллекторлық-дренаждық жүйелерді пайдалану жер асты суларының деңгейін реттеуге және дренаждық суларды бұру арқылы суармалы жерлердің қайталама тұздану, батпақтану және тозу процестерін болдырмауға бағытталған.

23. Коллекторлық-дренаждық жүйелерді пайдалану кезінде:

1) тік дренаж ұңғымаларының, көлденең дренаждардың, коллекторлардың, су бұру арналарының, сорғы станциялары мен құрылыстарының техникалық жарамдылығы;
2) дренаждан, суармалы жер учаскесінен тыс артық ылғалды уақтылы алып тастау;
3) бітелуден, өсіп кетуден және шөгінділерден тазарту;
4) жер асты суларының нормативтік деңгейін ұстап тұру;
5) энергиямен қамту және автоматтандыру жүйелерінің жұмыс істеуі қамтамасыз етіледі.

24. Тік дренажды пайдалану:

1) қашықтан мониторинг және басқару жүйелері;
2) сорылған суды есепке алу аспаптары;
3) әрбір ұңғымаға арналған техникалық құжаттама болған жағдайда жүзеге асырылады.

25. Коллекторлық-дренаждық жүйелерге техникалық қызмет көрсету дренаждық инфрақұрылымның үздіксіз жұмыс істеуін қамтамасыз етуге, су басудың, топырақтың қайталама тұздануының және суармалы жерлердің тозуының алдын алуға бағытталған.

26. Коллекторлық-дренаждық жүйелерге қызмет көрсету мыналарды:

1) дренаждарды, коллекторларды, су қабылдау және шығару құрылыстарын бітелулерден, шөгуінен және өзге де шөгінділерден тазарту жөніндегі жұмыстарды жүргізуді;
2) құбырлардың, қосылыстардың және жүйенің құрылымдық элементтерінің зақымдалған учаскелерін тексеруді және жөндеуді;
3) жер асты суларының деңгейін мониторингілеуді және қажет болған жағдайда су бұру режимін түзетуді;
4) әртүрлі климаттық жағдайларда жүйенің тұрақты жұмысын қамтамасыз ету бойынша маусымдық профилактикалық іс-шараларды орындауды қамтиды.

27. Тік дренажды пайдалану кезінде меншік иелері техникалық паспорттарды, тексеру және қызмет көрсету журналдарын қоса алғанда, әрбір дренаждық ұңғыма бойынша техникалық және пайдалану құжаттамасын жүргізуді қамтамасыз етеді.